

เป้าหมาย ๖ ประการของระบบสุขภาพชุมชน

ประเวศ วะสี

๑๓ กันยายน ๒๕๔๕

เป้าหมาย ๖ ประการของระบบสุขภาพชุมชน

การมองเรื่องระบบสุขภาพชุมชนจะมีพลังต่อเมื่อทุกฝ่ายมีเป้าหมายร่วมกัน เป้าหมายร่วมกันจะเป็นเสมือนจูงคนเข้ามาเป็นพลังแสงเลเซอร์ ควรเอาเป้าหมายเป็นตัวตั้งไม่ใช่เอาวิธีการ เช่น การวิจัย นวัตกรรม การจัดการความรู้ เป็นตัวตั้ง ซึ่งจะทำให้กระจุกกระจาย ไม่มีพลัง เอาเป้าหมายเป็นตัวตั้ง แล้วเอาวิธีการเป็นเครื่องมือที่ทำให้สำเร็จตามเป้าหมาย

๑.

เป้าหมายร่วมกันของระบบสุขภาพชุมชน

(๑) ตำรวจและช่วยเหลือผู้ที่ถูกทอดทิ้งทุกคนในชุมชน เช่น คนแก่ คนตาบอด ไม่มีลูกหลานเลี้ยงดู ต้องอดมือกินมือ หรือเด็กๆ ที่ถูกทอดทิ้งอยู่ตามลำพัง

(๒) รักษาคนที่เป็นหวัดเจ็บคอได้ทุกคน โดยการดูแลตนเอง การดูแลในครอบครัวหรือในชุมชน โดยไม่ต้องไปโรงพยาบาล ซึ่งสามารถทำได้ดีกว่าและถูกกว่าการรักษาในโรงพยาบาล ถ้าทำได้จะทำให้โรงพยาบาลลดภาระลงและมีเวลาดูแลผู้ป่วยอื่นๆ ด้วยความประณีตขึ้น

(๓) รักษาคนเป็นเบาหวานและความดันโลหิตสูงได้ทุกคน คนเป็นเบาหวานและความดันโลหิตสูงส่วนใหญ่ไม่ได้รับการวินิจฉัย และคนที่ได้รับการวินิจฉัยก็ได้รับการรักษาไม่ดี โรงพยาบาลไม่มีทางรักษาโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงได้ดี จะดีได้ต่อเมื่อได้รับการดูแลเชิงบุคคลและอย่างต่อเนื่อง ควรสำรวจชุมชนและวินิจฉัยคนเป็นเบาหวานและความดันโลหิตสูงหมดทุกคนเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ และจัดการการรักษาเชิงบุคคลและอย่างต่อเนื่องหมดทุกคน

ถ้าคนเป็นโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงได้รับการควบคุมอย่างดีหมดทุกพื้นที่ จะตัดความสูญเสียสุขภาพ สูญเสียชีวิต และสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขจะประเมินได้โดยไม่ยาก

(๔) ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคเรื้อรังได้ที่บ้าน ผู้สูงอายุที่เป็นโรคเรื้อรังต่างๆ เช่น เป็นอัมพาต ปวดข้อ อุดลมโป่งพอง ฯลฯ ทั้งแก่ด้วย ทั้งจนด้วย ทั้งป่วยด้วย ต้องไปโรงพยาบาล ถ้าหากเหลือกำลังและได้รับการบริการที่ไม่ดีเลย เหมือนตกนรกทั้งเป็น ถ้ามีพยาบาลเยี่ยมบ้านไปเยี่ยมถึงบ้าน ดูแลและแนะนำจะมีความสุขประจักษ์ขึ้นสวรรค์ทีเดียว

(๕) ควบคุมโรคที่พบบ่อย เช่น ไข้เลือดออก ชุมชนเข้มแข็งจะสามารถป้องกันไข้เลือดออกได้ และควบคุมโรคอื่นๆ อีก เช่น ซาร์ส ไข้หวัดนก ดิฟเทอเรีย ฯลฯ

(๖) **ชุมชนสร้างเสริมสุขภาพ** ชุมชนเข้มแข็งจะสร้างเสริมสุขภาพด้วยประการต่างๆ เช่น จัดความยากจน สร้างเศรษฐกิจพอเพียง อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อนุรักษ์วัฒนธรรม และสร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพ เช่น ออกกำลังกาย ไม่สูบบุหรี่ ควบคุมการดื่มเหล้า มีโภชนาการที่ดี เป็นต้น

ทั้ง ๖ ประการนี้เป็นเป้าหมายพื้นฐาน ซึ่งสามารถตกแต่งเพิ่มเติมได้อีกเป็นลำดับไป

๒.

ผลกระทบของเป้าหมายสุขภาพชุมชน

(๑) เป้าหมายสุขภาพชุมชน ๖ ประการดังกล่าวข้างต้น จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี และเกิดความมุ่งมั่นร่วมกัน

(๒) ถ้าทำได้ดังกล่าวยุทธศาสตร์สุขภาพลงอย่างมโหฬาร ผลตอบแทนทางสุขภาพเพิ่มขึ้น โรงพยาบาลต่างๆ จะหายแน่น และสามารถทำงานด้วยคุณภาพมากขึ้น ลดการฟ้องร้องแพทย์และโรงพยาบาลลง

(๓) ควรขอให้นักเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขประเมิน cost-effectiveness ของการพัฒนาสุขภาพชุมชนตามแนวทางนี้ ซึ่งน่าจะพบว่าเป็นการลงทุนที่กำไรหลายร้อยเปอร์เซ็นต์ ไม่มีธุรกิจอะไรที่กำไรมากเท่านี้

๓.

โครงสร้างและเครื่องมือ

ขณะนี้เรามีโครงสร้างและเครื่องมือมากพอที่จะพัฒนาสุขภาพชุมชนได้โดยไม่ยาก ในพื้นที่เรามีสถานีนามัยทุกตำบล มีองค์กรท้องถิ่นคือ อบต. ครบทุกตำบล มีโรงพยาบาลชุมชนครบทุกอำเภอ องค์กรอื่นๆ อีก เช่น วัดและโรงเรียน องค์กรเหล่านี้สามารถร่วมมือกันพัฒนาสุขภาพชุมชนได้ ซึ่งอาจร่วมกับองค์กรสนับสนุนทั้งทางวิชาการ ทางนโยบาย และทางงบประมาณเราก็มีมากมาย นอกเหนือจากทางราชการแล้วยังมี สปสช. สสส. สวรส. สปรส. สกว. สคส. พอช. มสช. เป็นต้น

ความร่วมมือกันขององค์กรในพื้นที่ และองค์กรสนับสนุนไปสู่เป้าหมายสุขภาพชุมชนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะเป็นพลังของความสำเร็จ

ลำพังที่ สปสช. จะสนับสนุนกองทุนสุขภาพชุมชน ๓๓.๕๐ บาทต่อคนรวมกับที่ อบต. จะออกอีกตำบลละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ก็จะเป็นเงิน ๔-๕ แสนบาทต่อตำบล ซึ่งเพียงพอที่จะทำตามเป้าหมายข้อ (๑) แล้ว คือสำรวจและช่วยเหลือผู้ที่ถูกทอดทิ้งทุกคนในชุมชน ยังไม่ต้องพูดถึงอย่างอื่น

๕.

วิธีการ

(๑) ประสานงานให้มีเป้าหมายร่วมกัน มีความมุ่งมั่นร่วมกัน และร่วมมือกันในการทำ
บรรลุเป้าหมายทั้ง ๖

(๒) ในการทำตาม (๑) จะเกิดคำถามซึ่งต้องการการวิจัย ก็สนับสนุนการวิจัย

(๓) สนับสนุนนวัตกรรมอันใดที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายทั้ง ๖ ได้ดีขึ้น

(๔) สนับสนุนการจัดการความรู้ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อบรรลุเป้าหมายได้
ง่ายขึ้น ดีขึ้นและราคาถูกขึ้น

(๕) วิจัยสถานภาพ และสถานการณ์ของการพัฒนาระบบสุขภาพชุมชนในแต่ละพื้นที่ แล้ว
นำมาสู่เวทีพัฒนานโยบายเพื่อปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้สามารถดำเนินการได้ดีขึ้นเรื่อยๆ

จะเห็นได้ว่าต้องเอาเป้าหมายเป็นตัวตั้ง แล้วเอาวิธีการเป็นตัวตาม ไม่ใช่เอาวิธีการเป็นตัวนำ
การันต์ทั้งหมดจึงจะชัดเจน มีพลัง มีทิศทาง มีผลสำเร็จที่ประเมินได้
